

La quarta paret

Mercè Rius / mercè-rius.cat

He tornat a llegir “La quarta paret” de Sorj Chalandon, ara en la seva traducció catalana, i m’ha tornat a captivar com la primera vegada. No és una lectura senzilla, però és d’aquelles que tot i ser dura et deixen marca i que recomano vivament. Ja vaig escriure un post sobre aquest llibre i d’altres de l’autor, però ara que Edicions 1984 l’ha traduït, crec que val la pena tornar-ne a parlar.

Sorj Chalandon és un periodista francès, que ha cobert diferents conflictes internacionals, entre ells el que emmarca aquesta història, la guerra del Líban. Ell va ser un dels periodistes que va entrar al camp de refugiats de Xatila l’endemà que una milícia dels falangistes libanesos va massacrar civils, majoritàriament palestins i xiïtes, amb l’ajuda de l’exèrcit d’Israel. Un horror que el va deixar marcat per sempre, i que en el llibre és descrit de manera crua i brutal.

Però “La quarta paret” no és només un llibre que parla de la guerra, sinó que explica una història de compromís i ideals, en el que el protagonista, Georges, promet al seu amic Sam, malalt terminal, que portarà a terme el seu somni. Un somni que consisteix en que enmig del caos i la barbàrie, robar uns instants a la guerra per representar-hi Antígona, amb actors de tots els bàndols. “Antígona, representada amb les mans buides en una ciutat on altres mans escanyen.” Una ciutat que és el Beirut de 1982, en un escenari complex com la guerra del Líban, amb molts bàndols, on no hi ha ni vencedors ni vençuts, i on tots hi perden alguna cosa.

La versió d’Antígona que volen escenificar no és la clàssica de Sòfocles, sinó que és la de Jean Anouilh, escrita i representada per primera vegada en plena ocupació nazi a París, un paral·lelisme buscat. Perquè tant en un cas com en un altre, l’autor ens mostra que aquesta història, com passa amb moltes altres, pot tenir interpretacions molt diferents en funció dels ulls amb que es miri. Una tragèdia dins d’una altra tragèdia.

El llibre també parla del viatge vital de Georges, el protagonista, que passa de l’activisme d’extrema esquerra del París de finals dels anys 70, molt violent, on creu que hi ha bons i dolents, a trobar-se al mig d’una guerra real al Beirut de començaments dels 80, amb diferents bàndols plens de llums i ombres. Una experiència que el traspasa totalment i on tot passa a tenir un nou sentit. Georges es va quedar atrapat a la guerra, Sorj en va poder tornar, però ha trigat molts anys a poder-ne parlar.